

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem zaocznym z dnia 4 grudnia 2019 r. Sąd Rejonowy w Brzezinach w sprawie o sygn. akt I C 768/19 z powództwo (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. przeciwko M. K. o zapłatę:

1. zasądził od M. K. na rzecz (...) S.A. w B. kwotę 9.393,44 złotych z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie, nie wyższymi jednak od odsetek maksymalnych, liczonymi od 10 lipca 2019 r. do dnia zapłaty,
2. oddalił powództwo w pozostałej części,
3. zasądził od M. K. na rzecz (...) S.A. w B. kwotę 2.000 złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożyła powódka, zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie pkt 2 oddalającego powództwo co do kwoty 2700 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 10 lipca 2019 r. do dnia zapłaty.

Skarżąca zarzuciła wydanemu orzeczeniu:

1. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na rozstrzygnięcie, a to:

a) art. 485 § 2 k.p.c. poprzez niewydanie w niniejszej sprawie nakazu zapłaty, mimo, że powód dochodził od pozwanego zapłaty z weksla, należycie wypełnionego, którego prawdziwość i treść nie nasuwały wątpliwości,

b) art. 233 § 1 k.p.c., 232 k.p.c. i art. 339 2 k.p.c. poprzez uznanie za nienależne żądania pozwu, w sytuacji gdy strona pozwana nie wypowiedziała się do stanu faktycznego przedstawionego w pozwie i nie podniosła zarzutów przeciwko dowodom przedstawionym przez powódkę,

c) art. 3 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. polegające na przyjęciu, że strona powodowa miała obowiązek przedstawienia w toku postępowania faktów i dowodów mających znaczenie dla ewentualnych przyszłych zarzutów, które w sprawie mogła podnieść strona przeciwna, w szczególności mających znaczenie dla oceny ewentualnego zarzutu strony pozwanej nieistnienia czy niewymagalności roszczenia, w sytuacji, gdy to strona pozwana była zobowiązana do przedstawienia dowodów w tym zakresie,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności:

a) art. 10 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe w zw. z art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, iż ciężar dowodu w niniejszej sprawie spoczywał na stronie powodowej w sytuacji, gdy powództwo zostało oparte na podstawie weksla in blanco, a tym samym sprawa niniejsza zyskała charakter sprawy wekslowej powodując, iż obowiązek udowodnienia wad wypełnionego weksla, niezgodności z deklaracją wekslową czy też nieistnienia zobowiązania, bądź wykazania, iż zobowiązanie to nie opiewa na kwotę wskazaną w treści weksla zgodnie z zawartym przez strony porozumieniem obarcza stronę pozwaną a nie powodową,

b) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385² k.c. w zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 359 k.c. w zw. z art. 36a ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim poprzez nieuprawnione uznanie, że zapisy umowne w zakresie prowizji i wynagrodzenia za „Twój pakiet” były sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały interesy konsumenta oraz obciążały pozwanego ponad dopuszczalne prawnie limity, przy jednoczesnym pominięciu przez Sąd I instancji w wykładni umowy przepisów o limicie poza odsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego.

W związku z podniesionymi zarzutami skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa co do kwoty 2700 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 10 lipca 2019 r. do dnia zapłaty. Nadto wniosła o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, za obie instancje. Ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji w innym składzie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się o tyle zasadna, że skutkowałą uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, ponieważ kontrolowane orzeczenie nie nadaje się do weryfikacji w toku instancji. Zapadłe rozstrzygnięcie, mimo wewnętrznej spójności, nie może się ostać w obrocie prawnym, a to dlatego że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy. W ocenie Sądu Okręgowego na tej płaszczyźnie Sąd Rejonowy dopuścił się uchybienia, które negatywnie wpłynęło na ocenę kontrolowanego orzeczenia.

Pojęcie "istoty sprawy", o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialno-prawnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że do nie rozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie Sądu I instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy. W szczególności chodzi zaś tutaj o różnego rodzaju zaniechania, które w ogólnym rozrachunku polegają na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo pominięciu merytorycznych zarzutów stron przy jednoczesnym bezpodstawnym przyjęciu, że istnieje przesłanka materialno-prawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyrok SN z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315; postanowienia SN z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, opubl. OSNC Nr 1/1999 poz. 22; z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, opubl. baza prawna LEX Nr 50750; z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, opubl. baza prawna LEX Nr 519260 oraz wyroki SN z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, opubl. OSP Nr 3/2003 poz. 36; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, opubl. baza prawna LEX Nr 178635.; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, opubl. OSNP Nr 1-2/2009 poz. 2 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 grudnia 2007 r., I ACa 209/06, opubl. baza prawna LEX nr 516551 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 listopada 2012 r. sygn. I ACa 486/12). Inaczej mówiąc "nierozpoznanie istoty sprawy" oznacza uchybienie procesowe sądu pierwszej instancji polegające na całkowitym zaniechaniu wyjaśnienia istoty lub treści spornego stosunku prawnego przez co rozumie nie wniknięcie w podstawę merytoryczną dochodzonego roszczenia, a w konsekwencji pominięcie tej podstawy przy rozstrzyganiu sprawy. Oceny, czy Sąd I instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się zaś na podstawie analizy żądań pozwu, stanowisk stron i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia.

Przekładając powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, iż Sąd Rejonowy nie odniósł się do meritum sprawy, gdyż roszczenie było dochodzone z weksla i pod takim właśnie kątem powinno być analizowane.

Przypomnieć należy, że postępowanie sądowe, w którym Sąd orzeka w oparciu o weksel, niezależnie od trybu postępowania (tryb nakazowy, zwykły), charakteryzuje się pewnymi szczególnymi cechami, bezpośrednio wynikającymi ze specyficznych właściwości zobowiązania wekslowego. Specyfika postępowania nakazowego, w którym Sąd orzeka w oparciu o weksel jest taka, że w pierwszej fazie po wniesieniu pozwu Sąd bada załączony weksel pod względem formalnym i jeżeli badanie to wypadnie pozytywnie tj. nie ujawni się żadna wada prawna weksla, Sąd wydaje nakaz zapłaty. W fazie tej dominuje abstrakcyjność i surowość zobowiązania wekslowego. Przedstawiony do realizacji weksel powinien więc zawierać wszystkie cechy ważności. Weksel nie może nasuwać wątpliwości co do swej prawdziwości i treści. Przedmiotem procesu wekslowego mogą być tylko roszczenia wynikające bezpośrednio z weksla. Druga faza tego postępowania dotyczy sytuacji, gdy pozwany wniesie zarzuty od nakazu zapłaty. Występuje tu mianowicie rygoryzm prawa wekslowego zarówno pod względem formalnym jak i materialnym, wobec czego pozwany dłużnik zobowiązany z weksla, w porównaniu do innych roszczeń majątkowych, ma stosunkowo niewielkie możliwości obrony przed skierowanym przeciwko niemu żądaniem. Rygoryzm materialny przejawia się przede wszystkim w ograniczeniu zarzutów przysługujących dłużnikowi wekslowemu. Dłużnik może podnieść tylko

te zarzuty, które przysługują mu na podstawie przepisów prawa wekslowego (art.17 prawa wekslowego), inne zarzuty są niedopuszczalne.

Co do zasady zobowiązanie wekslowe jest zobowiązaniem abstrakcyjnym, co oznacza, że nieprawidłowość, nieważność bądź brak przyczyny prawnej tzw. causa nie ma wpływu na ważność zobowiązania wekslowego. Nie ma również wpływu okoliczność, że nie został osiągnięty cel, dla którego wystawiono weksel. Taka regulacja uzasadnia tezę, że zobowiązanie wekslowe jest oderwane od swej podstawy prawnej, stanowiącej gospodarczą przyczynę wystawienia weksla. Abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego ulega jednak złagodzeniu w przypadku, gdy zapłaty z weksla in blanco dochodzi pierwszy wierzyciel, wówczas dłużnik może przedstawić również zarzuty subiektywne wynikające ze stosunku podstawowego łączącego go z wierzycielem. Jeżeli więc dłużnik zgłasza takie zarzuty, to Sąd zobligowany jest do ich zbadania. Wówczas proces wekslowy obrazowo mówiąc rozszerza niejako swoje ramy, gdyż analiza unormowań prawa wekslowego musi być poprzedzona sprawdzeniem okoliczności łączących się ze stosunkiem podstawowym.

Tymczasem w przedmiotowej sprawie Sąd zarządzeniem z dnia 26 września 2019 r. stwierdził brak podstaw do wydania nakazu zapłaty, powołując się na art. 498 § 2 k.p.c., który dotyczy postępowania upominawczego. Natomiast pozew w przedmiotowej sprawie został oparty o weksel in blanco, a zatem nakaz zapłaty winien zostać wydany w postępowaniu nakazowym. Sąd Rejonowy zatem błędnie zastosował przepis z art. 498 § 2 k.p.c., pomijając przy tym okoliczność istnienia weksla in blanco, którego oryginał powód załączył do akt sprawy, co wynika z zarządzenia z dnia 24 lipca 2019 r. (k. 14).

Popelnione przez Sąd zaniechanie doprowadziło do tego że sprawa nie była prawidłowo rozważona pod kątem materialno – prawnym. W szczególności Sąd pominął kluczową okoliczność, jaką było w przedmiotowej sprawie istnienie weksla, nie zbadał go pod względem formalnym, nie ujawnił żadnej wady prawnej weksla.

Konkludując stwierdzić należy, iż brak właściwych ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego, a w konsekwencji na ich podstawie brak należytych rozważań prawnych spowodował, iż Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy. Zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego we wskazanym wyżej zakresie, czyli co do kwestii zbadania istnienia zobowiązania wekslowego. W takiej zaś sytuacji prowadzenie postępowania przez Sąd odwoławczy i wydanie ewentualnego orzeczenia reformatoryjnego nie jest w świetle przepisów postępowania dopuszczalne, bowiem wymagałoby to ustosunkowania się do kluczowych zagadnień mających znaczenie dla rozpoznania sprawy. Wprawdzie Sąd odwoławczy jest sądem merytorycznym, procesuje bowiem w oparciu o materiał dowodowy zgromadzony przed Sądem Rejonowym jak i może, w oparciu o normę wynikającą z art. 381 k.p.c., kontynuować postępowanie dowodowe, nie oznacza to jednak, iż Sąd Rejonowy zwolniony jest od czynienia własnych ustaleń. Poza tym jasnym jest, że podstawą rozstrzygnięcia nie mogą być niekompletne dowody.

Wobec powyższych okoliczności, w świetle których wydanie wyroku w przedmiotowej sprawie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości i rozpoznania istoty sprawy, Sąd Okręgowy na mocy art. 505¹² § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi, w myśl przepisu art. 108 § 2 k.p.c., rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy winien przeprowadzić szczegółowe i rzetelne postępowanie dowodowe nakierowane na zbadanie załączonego weksla pod względem formalnym i ewentualnego wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Ze zrozumiałych względów bieg sprawy będzie głównie determinowany przez znajdujący się w depozycie Sądu Rejonowego oryginał weksla. Dopiero tak dokonane ustalenia pozwolą na wydanie w niniejszej sprawie prawidłowego rozstrzygnięcia.